

Servei De Compatriota a Compatriota
*Atenció sanitària per immigrants en situació
d'extrema vulnerabilitat*

Memòria 2012

ÍNDEX

- 1. Context del Servei.**
- 2. Cartera de prestacions.**
- 3. Detecció i Prevenció de la Violència de parella.**
- 4. Activitat desenvolupada.**
- 5. Perfil de la població atesa.**
- 6. Mosaic de serveis complementaris.**
- 7. Iniciatives d'advocacia.**
- 8. Col·laboració i suport d'organitzacions públiques i privades.**
- 9. Declaració d'autoria.**

1. CONTEXT DEL SERVEI

El Servei **De Compatriota a Compatriota** funciona ininterrompudament des de l'any 1998 fins l'actualitat facilitant atenció sanitària immediata i accés normalitzat al sistema sanitari públic a dones, infants, homes i famílies immigrades en situació d'extrema vulnerabilitat i risc d'exclusió social. La prioritat màxima és aconseguir la inclusió de les dones embarassades i els menors com a beneficiaris/es dels serveis públics d'assistència primària de salut.

Els finançadors principals d'aquest Programa durant 2012 han estat el Servei Català de la Salut, l'Instituto de la Mujer de España i el Departament de Benestar Social i Família. Així mateix, cal destacar que 2012 va ésser quan el govern de l'Estat va promoure la reforma de la cobertura universal mitjançant el Decreto-ley 16/2012 de 20 de Abril de medidas urgentes para garantizar la sostenibilidad del Sistema Nacional de Salud convalidat pel Congrés dels Diputats al Real Decreto 1192/2012 de 3 de Agosto que regula la condició de asegurado y de beneficiario a efectos de la asistencia sanitaria en España, con cargo a fondos públicos, a través del Sistema Nacional de Salud.

L'Associació Salut i Família va continuar mantenint durant l'exercici 2012 relacions actives de col·laboració amb diverses administracions públiques especialment amb la Direcció d'Atenció al Ciutadà de la Regió Sanitària de Barcelona del CatSalut, la Direcció d'Immigració de l'Ajuntament de Barcelona i amb proveïdors sanitaris públics com el PAMEM i el CAP Vila Olímpica. Alhora en col·laboració amb l'Associació per a les Nacions Unides a Espanya, es van desplegar intenses activitats d'advocacia a favor d'incloure de forma efectiva en la cobertura sanitària pública als menors i les dones embarassades de tots els orígens, als immigrants en situació irregular i a qualsevol persona en situació vulnerable.

2. CARTERA DE PRESTACIONS

La cartera de prestacions del Servei **De Compatriota a Compatriota** abasta tres àmbits principals:

- Suport, orientació i acompanyament als menors, dones embarassades i població estrangera de tots els orígens en situació d'extrema vulnerabilitat i sense documentació d'accés al sistema sanitari públic.
- Facilitació de l'accés als serveis sanitaris públics als menors, dones embarassades i població estrangera de tots els orígens i també als ciutadans/es autòctons/es en situació vulnerable.
- Prestació d'assistència sanitària i farmacèutica bàsica i gratuïta durant el procés d'espera per a la tramitació de la targeta sanitària individual.

Les prestacions disponibles són:

- Orientació, suport i acompanyament individual gratuït a tota la població vulnerable mancada de documentació d'accés al sistema sanitari públic.
- Informació sobre el procés d'empadronament i tramitació de la targeta sanitària individual.
- Informació a mida per a resoldre necessitats socials en situacions d'extrema vulnerabilitat.
- Prestació d'assistència sanitària bàsica immediata i gratuïta.
- Ajut per a la dispensació gratuïta de fàrmacs essencials prescrits pels serveis sanitaris públics durant el procés d'espera de tramitació de la targeta sanitària individual.

3. DETECCIÓ I PREVENCIÓ DE LA VIOLÈNCIA DE PARELLA

La violència contra les dones es manifesta a totes les classes socials, nivells econòmics i educatius i tant a l'àmbit urbà com rural. Tanmateix, les dones amb pocs recursos educatius i econòmics refereixen patir violència de parella més freqüentment que les dones pertanyents a sectors socials menys desfavorits.

L'Associació Salut i Família està fermament compromesa en la recerca operativa, la prevenció i la detecció precoç de la violència de parella contra les dones vulnerables i en l'atenció immediata a les víctimes. Per aquest motiu, qualsevol dona beneficiària de qualsevol programa o servei de l'Associació Salut i Família és subjecte d'una **exploració activa** sobre la presència o no de violència de parella en la seva vida i en cas afirmatiu rep una **oferta d'atenció i orientació immediata** de tipus jurídic i psicològic.

En el cas de les dones immigrades en situació d'extrema vulnerabilitat el test que s'ha utilitzat per detectar presència de violència amb la parella actual és el Women Abuse Screening Tool (WAST) en versions castellana, anglesa, francesa i àrab.

4. ACTIVITAT DESENVOLUPADA

- Suport, orientació i acompanyament a persones en situació d'extrema vulnerabilitat i sense documentació d'accés al sistema sanitari públic 1.070 casos
- Facilitació de l'accés als serveis sanitaris públics a persones en situació d'extrema vulnerabilitat 621 casos
- Prestació d'assistència sanitària bàsica durant el procés d'espera per a la tramitació de la targeta sanitària individual 328 casos
- Ajut per a la dispensació gratuïta de fàrmacs essencials durant el procés d'espera per a la tramitació de la targeta sanitària individual 60 casos
- Informació a mida per a resoldre necessitats socials en situacions d'extrema vulnerabilitat 1.160 casos
- Exploració de violència de parella en: 56,5% casos
Prevalença de violència de la parella actual a: 5,6% casos

ACTIVITAT TOTAL: 3.239 casos

5. PERFIL DE LA POBLACIÓ ATESA

La població atesa era en un 96,8% de procedència estrangera i un 3,2% autòctona, essent els orígens principals dels estrangers Unió Europea (26,7%), Magreb (16,7%), Àfrica (15,1%), Amèrica Llatina (14,6%) i Rússia i Ex Unió Soviètica (12,9%), residint el 85,8% a la ciutat de Barcelona i en vivendes normalitzades solament el 46%. Les vies d'arribada al Servei van ésser en primer lloc per iniciativa pròpia (36,9%) seguit del Centre d'Acolliment Residencial Zona Franca (11,8%), els serveis sanitaris públics (10%), Creu Roja de Catalunya (6,3%), Servei d'Atenció als Immigrants, Estrangers i Refugiats, SAIER (6,1%), Asociación RETO a la Esperanza, No a la Droga (5,2%) i un mosaic molt variat d'organitzacions no governamentals i serveis socials (23,7%).

El gènere de la població atesa va estar molt igualat essent dones (51%) i homes (49%). La franja d'edat de 20 a 40 anys aplegava el 57,9% i els menors de 19 anys van suposar el 7,1%. L'estat civil fou solter/a al 44,8% essent casats o en unió de fet el 36,1% tot i que la unitat de convivència no incloïa la parella en el 65,2% dels casos. D'altra banda, tot i que el 55,1% manifestava tenir fills/es, tan sols el 23,5% vivia amb ells/es.

Únicament el 9,3% declarava que buscava feina, el 1,3% en tenia un treball assalariat o autònom i el 86,2% es trobava en situacions de precarietat que anaven des de l'economia submergida a la desocupació més absoluta. L'analfabetisme va estar present al 6,9% alhora que el 29,5% declaraven tenir estudis primaris i el 51,9% estudis secundaris.

Cal destacar que entre els/les usuaris/es estrangers/es un 59,2% havia arribat a Espanya durant el període 2009-2012 tot i que el 62,7% es trobava amb una gran dificultat per acomplir els requisits d'empadronament i que el 37,3% estaven en situacions d'extrema vulnerabilitat presentant patologies mèdiques on calia assegurar la continuïtat assistencial en el 20,5% dels casos.

6. MOSAIC DE SERVEIS COMPLEMENTARIS

Tota la població vulnerable atesa al Servei **De Compatriota a Compatriota** disposa d'accés immediat i preferent als següents serveis complementaris de l'Associació Salut i Família:

- Atenció jurídica i psicològica immediata en situacions de **violència de parella**.
- Participació en els grups de suport i orientació per a **mares immigrants** i per a **mares joves i adolescents** de tots els orígens.
- Orientació i suport jurídic en situacions de conflicte i de canvi familiar a càrrec del **Programa "Brúixola"**.
- Orientació i suport psicològic per a la vida personal i familiar en situacions de conflicte i de canvi a càrrec del **Programa "Brúixola"**.
- Accés a la línia de prestacions **La infància és essencial** a totes les mares que hi participen als grups de suport i orientació a la maternitat.

A banda, cal remarcar el suport social que han prestat l'Hora de Deu i la Comisión Española de Ayuda al Refugiado (CEAR) al 26,2% dels/les usuaris/es que se'ls hi han derivat.

7. INICIATIVES D'ADVOCACIA

El dia 3 de Maig 2012, l'Associació per a les Nacions Unides a Espanya i l'Associació Salut i Família van escriure l'Informe sobre **Impacto de la Reforma de la Asistencia Sanitaria en España sobre la Cobertura Pública y Universal** que alertava sobre les greus conseqüències de les restriccions d'accés als serveis sanitaris públics per a la població més vulnerable. Aquest Informe va estar distribuït a 197 professionals, polítics i entitats arreu de Catalunya i a 180 professionals, polítics i entitats arreu d'Espanya. Prenen com a base l'alerta continguda a l'Informe de referència s'ha desplegat una intensa tasca d'advocacia i s'han portat a terme presentacions i debats a l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva (Ajuntament de Barcelona), Xarxa d'Entitats Socials d'Assessorament Jurídic en Estrangeria (XESAJE), SOS Racisme, Amnistia Internacional, Fundació Privada Jubert Figueras i organitzacions de Barcelona com Tot Raval, Secretariat d'Entitats de Sants, Hostafrancs i la Bordeta i Casal del Barri Pou de la Figuera.

El dia 25 de setembre 2012, l'Associació Salut i Família va escriure un segon Informe sobre **Promoción del Acceso Efectivo a la Asistencia Sanitaria Pública de la Población Extranjera** que va servir de punt de partida pel debat i la tasca de seguiment realitzada pel Consell Municipal d'Immigració de l'Ajuntament de Barcelona. Així mateix, l'Associació Salut i Família es va adherir a la campanya de Médicos del Mundo anomenada "El derecho a curar".

8. COL·LABORACIÓ I SUPORT D'ORGANITZACIONS PÚBLIQUES I PRIVADES

Les organitzacions finançadores del Servei **De Compatriota a Compatriota** han estat:

- Servei Català de la Salut.
- Departament de Benestar Social i Família.
- Instituto de la Mujer d'España.

Les organitzacions que han prestat activament serveis sanitaris a la població atesa al Servei **De Compatriota a Compatriota** han estat:

- PAMEM, Institut de Prestacions d'Assistència Mèdica al Personal Municipal.
- Centre d'Assistència Primària de Salut Vila Olímpica.

La **Direcció d'Atenció a l'Usuari de la Regió Sanitària de Barcelona del CatSalut** ha prestat una col·laboració imprescindible facilitant la tramitació de la targeta sanitària i el **Consell Municipal d'Immigració de l'Ajuntament de Barcelona** s'ha interessat activament per la problemàtica dels estrangers que troben barreres d'accés a l'atenció sanitària pública.

Les organitzacions que han prestat activament serveis socials a la població derivada pel Servei **De Compatriota a Compatriota** han estat:

- Associació Salut i Família.
- L'Hora de Déu.
- CEAR, Comisión Española de Ayuda al Refugidado.

- Religioses de Maria Immaculada.
- Anem per Feina, Coordinadora per la Inserció Sòciolaboral.
- Probens, Promoció i Benestar Social.
- Surt, Associació de Dones per a la Inserció Laboral.
- Odontologia Solidaria
- Barcelona Activa
- SATMI, Programa d'Atenció a la Salut Mental de les Persones Immigrades. Parc Sanitari Sant Joan de Déu.
- Serveis Socials Municipals. Ajuntament de Barcelona.
- Càritas Diocesana de Barcelona.
- SAIER, Servei d'Atenció als Immigrants, Estrangers i Refugiats.

Les organitzacions col·laboradores que han aconsellat a la població vulnerable la consulta al Servei **De Compatriota a Compatriota** han estat:

- Centre d'Acolliment Residencial Zona Franca.
- SAIER, Servei d'Atenció als Immigrants, Estrangers i Refugiats.
- Asociación RETO a la esperanza, NO a la Droga.
- Creu Roja de Catalunya.
- ACSAR, Associació Catalana de Solidaritat i Ajuda als Refugiats.
- AMIC, Associació d'Ajuda Mútua d'Immigrants de Catalunya.
- Associació Benestar i Desenvolupament.
- SATMI, Programa d'Atenció a la Salut Mental de les Persones Immigrades. Parc Sanitari Sant Joan de Déu.
- Hospital del Mar.
- Centre PereCamps.
- Hospital Clínic.
- Hospital Sant Joan de Deu.
- Hospital de Bellvitge.
- Hospital Vall d'Hebron.
- Agència de Salut Pública de Barcelona.
- ACCEM.
- Xarxa 9 Barris Acull.
- Asociación Española Contra el Càncer.

- Asociación Salvadoreña en Cataluña.
- Bayt Al-Thaqafa.
- Centres d'Atenció Primària de Salut de la comarca del Barcelonès.
- Càritas Diocesana de Barcelona.
- CEAR, Comisión Española de Ayuda al Refugiado.
- Centres Penitenciaris Brians 1 i 2.
- Serveis Socials Municipals. Ajuntament de Barcelona.
- Consolats del Marroc, Equador, República Dominicana i Bolívia.
- Dona per la Dona.
- Fundació Arrels.
- IBN Batuta.
- L'Hora de Deu.
- S.O.S. Racisme.

9. DECLARACIÓ D'AUTORIA

Elvira Méndez ha dissenyat i redactat la Memòria 2012 del Servei **De Compatriota a Compatriota**.

Rosend Fernández ha supervisat les dades d'activitat, el perfil descriptiu dels/les usuaris/es atesos i el llistat d'organitzacions públiques i privades col·laboradores.

Carolina Herrera ha donat suport administratiu i ha realitzat l'edició.

Elvira Méndez és la responsable de la Memòria 2012.

Abril 2013. Barcelona

Composició de coberta: Associació Salut i Família.

Associació Asociación
SALUD Y FAMILIA

OFICINA

Barcelona

Via Laietana, 40, 1è 2a B
08003 Barcelona
Tel. 93 268 24 53 – Fax 93 319 85 66
saludyfamilia@saludyfamilia.es
www.saludyfamilia.es